

NEDERLANDERS OVER DE NIEUWE INTERNATIONALE AGENDA VOOR ARMOEDEBESTRIJDING

NC
DO

ONDERZOEKSREEKS 18

NCDO is het Nederlandse kennis- en adviescentrum voor burgerschap en internationale samenwerking. NCDO voert onderzoek uit, geeft trainingen en stimuleert de meningsvorming over mondiale thema's door publicaties te verzorgen en de discussie op gang te brengen. NCDO werkt daarbij samen met overheid en politiek, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en wetenschap.

Heeft u vragen of opmerkingen over dit onderzoek of wilt u op de hoogte worden gehouden van nieuw onderzoek, neem dan contact op met NCDO via onderzoek@ncdo.nl.

Foto omslag: Hollandse Hoogte

ISBN: 978-90-74612-40-1

Amsterdam, september 2013

NCDO is het centrum voor mondiaal burgerschap.
Postbus 94020, 1090 AD Amsterdam
tel +31 (0)20 568 87 55
onderzoek@ncdo.nl, www.ncdo.nl

NEDERLANDERS OVER DE NIEUWE INTERNATIONALE AGENDA VOOR ARMOEDEBESTRIJDING

**LETTE HOGELING
EDITH VAN EWIJK
ROSALIE DE BRUIJN
CHRISTINE CARABAIN**

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	3
1. MONDIALE ARMOEDEBESTRIJDING EN DUURZAME ONTWIKKELING	5
2. NEDERLANDERS OVER DE NIEUWE INTERNATIONALE AGENDA VOOR ARMOEDEBESTRIJDING	13
LITERATUUR	20
VERANTWOORDING	21

SAMENVATTING

In 2015 lopen de Millenniumdoelen af; in de Millenniumdoelen zijn internationale afspraken vastgelegd om armoede aan te pakken. De afspraken zijn vooral gericht op sociale ontwikkeling zoals scholing, gezondheidszorg en gelijke rechten voor vrouwen en mannen. In 2015 zal hoogstwaarschijnlijk blijken dat maar een deel van de huidige doelstellingen behaald is. Met nog maar twee jaar te gaan wordt er toegewerkt naar nieuwe internationale afspraken. Zo stelde de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties een panel samen dat een rapport met aanbevelingen voor de ontwikkelingsagenda na 2015 opstelde. Hierbij werden veel overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en burgers betrokken. Het is inmiddels wel duidelijk dat er aandacht voor niet behaalde doelen moet blijven maar ook dat de agenda er na 2015 anders uit moet zien dan de huidige Millenniumdoelen. Door de veranderende internationale machtsverhoudingen, toenemende globalisering en de economische crisis ziet de wereld er immers anders uit dan bijna 15 jaar geleden. Door deze veranderingen zijn grensoverschrijdende vraagstukken zoals grondstoffenschaarste, financiële instabiliteit en klimaatverandering steeds belangrijker geworden. Het aanpakken van mondiale vraagstukken vereist bovendien een gezamenlijke aanpak. Niet alleen de inspanningen van overheden zijn belangrijk om de doelstellingen te behalen, maar ook andere partijen zoals bedrijven, maatschappelijke organisaties en burgers spelen een belangrijke rol. In de voorstellen voor nieuwe doelen is naast het uitbannen van armoede meer aandacht voor de rol van het milieu en duurzame energie, goed bestuur, werkgelegenheid en vrede en veiligheid. NCDO onderzocht hoe Nederlanders aankijken tegen een nieuwe agenda voor ontwikkelingssamenwerking.

Link armoedebestrijding en duurzaamheid nog onduidelijk voor Nederlanders

In de huidige voorstellen voor een nieuwe internationale ontwikkelingsagenda is vooral de grotere aandacht voor duurzaamheid opvallend. Een minderheid van de Nederlanders vindt het echter een goed idee om meer aandacht te besteden aan de rol van het milieu en duurzame ontwikkeling bij armoedebestrijding. Opvallend is dat veel Nederlanders geen duidelijke

mening hebben over deze verschuiving in aandacht. Mogelijk weten Nederlanders onvoldoende hoe aandacht voor de rol van het milieu en duurzame energie bij kan dragen aan mondiale armoedebestrijding. Die link wordt waarschijnlijk niet snel gelegd.

Ook een grotere focus op de gedeelde verantwoordelijkheid in de wereld als het gaat om het tegengaan van armoede lijkt nog niet helemaal omarmt te worden. Daarnaast vinden Nederlanders veelal dat om armoede aan te pakken er in de eerste plaats dingen moet veranderen in de arme landen. Veranderingen in rijke landen worden minder vaak genoemd. Bijna de helft van de Nederlanders (ruim 40%) vindt echter dat er zowel in arme als rijke landen iets moet veranderen om armoede te bestrijden. Hieruit kunnen we concluderen dat bijna de helft van de Nederlanders zich bewust is van de noodzaak voor een internationale benadering om armoede aan te pakken.

Nieuwe internationale agenda voor armoedebestrijding wel gewenst

Hoewel Nederlanders niet goed bekend zijn met internationale afspraken vindt de meerderheid het wel een goed idee dat er na het 'aflopen' van de Millenniumdoelen in 2015 nieuwe internationale afspraken worden gemaakt over het tegengaan van armoede in de wereld. Daarnaast meent een meerderheid van de Nederlanders dat het maken van internationale afspraken een goede manier is om armoede te bestrijden.

Tweederde van de Nederlanders draagt zelf bij aan (mondiale) armoedebestrijding

Nederlanders dragen bij aan de (mondiale) armoedebestrijding door te doneren aan goede doelen, het kopen van fair trade producten en het recycling van kleding en spullen. Daarnaast noemen zij, in mindere mate, 'belasting betalen', 'bewust of zuinig leven', 'verspilling tegengaan' en 'geld uitgeven in een ontwikkelingsland' als manier waarop zij zelf bijdragen.

HOOFDSTUK 1

MONDIALE ARMOEDE- BESTRIJDING EN DUURZAME ONTWIKKELING

Volgens het Sociaal Cultureel Planbureau en het Centraal Bureau voor de Statistiek leven naar schatting 656.000 huishoudens in Nederland van een laag inkomen (dat is ruim 9 procent van de Nederlanders) (SCP/CBS, 2012). Hoewel de armoede in Nederland toeneemt en vaak schrijnend is, is de problematiek relatief als deze in internationaal perspectief wordt geplaatst. Wereldwijd leven er ruim 1 miljard mensen in extreme armoede. Extreme armoede betekent dat iemand minder dan 1,25 dollar per dag te besteden heeft. Voor de meeste armen in de wereld geldt dat zij niet terug kunnen vallen op sociale voorzieningen aangeboden door overheden. Om iets aan de mondiale armoedeproblematiek te doen zijn internationale afspraken gemaakt.

De Millenniumdoelen

De Millenniumdoelen volgden op de Millenniumverklaring die in 2000 werd vastgesteld. Het was voor het eerst dat er op wereldniveau afspraken over armoedebestrijding werden gemaakt. De lidstaten van de Verenigde Naties hebben afgesproken om vóór 2015 belangrijke vooruitgang te boeken op het gebied van armoede, onderwijs, gezondheid en milieu. Er zijn acht concrete doelstellingen vastgelegd.

Figuur 1 Overzicht Millenniumdoelen

Zoals figuur 1 laat zien gaat het vooral om sociale doelen die gericht zijn op armoedebestrijding. Zeven van de acht doelen zijn bovendien gericht op lagere- en middeninkomenslanden terwijl één doel specifiek ingaat op wat hogere inkomens zelf kunnen doen om bij te dragen aan mondiale problemen en armoedebestrijding (doel 8).

De Millenniumdoelen hebben ertoe bijgedragen dat de mondiale armoedebestrijding beter op de agenda staat en dat er ook daadwerkelijk stappen worden gezet in de wereldwijde armoedebestrijding. De doelen vervullen ook een communicatierol; het is makkelijk om de beknopte heldere doelen naar een breed publiek toe over te dragen. De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking stelt 'De Millenniumdoelen hebben door hun eenvoud, helderheid en aansprekende formulering voor grote bekendheid en draagvlak gezorgd' (Ministerie van Buitenlandse Zaken, 2013). Die eenvoud heeft ook een keerzijde; deskundigen stellen dat een achterliggende visie op ontwikkeling ontbreekt, dat een aantal belangrijke thema's ontbreken, dat de doelen vooral door de westerse donoren zijn opgesteld en vooral gericht zijn op aantallen en niet op kwaliteit (Spitz, 2012).

Behaalde doelen

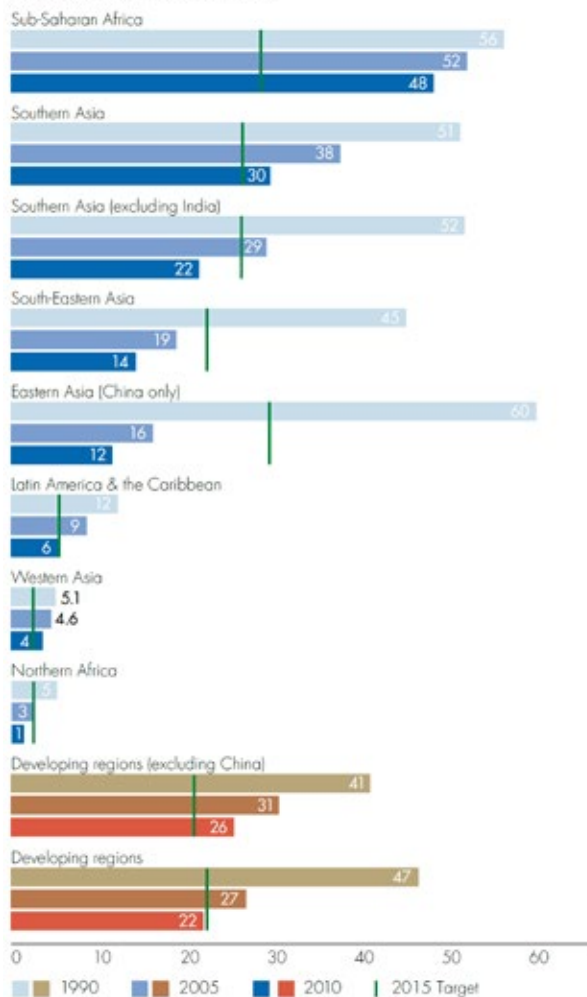
Op een aantal doelen is flinke winst geboekt en sommige doelen zijn inmiddels, twee jaar voor de einddatum, behaald. Voor andere doelen geldt dat het er niet naar uit ziet dat deze doelen voor 2015 bereikt worden. Over het algemeen geldt dat er binnen en tussen landen grote verschillen in het behalen van de doelstellingen bestaan.

Volgens het jaarlijkse rapport van de Verenigde Naties dat de voortgang van de Millenniumdoelen bijhoudt is het doel om de armoede te halveren (doel 1) ruimschoots voor de deadline van 2015 behaald. Zo daalde het percentage van de wereldbevolking dat onder de armoedegrens van 1,25 dollar per dag leefde van 47 procent in 1990 tot 22 procent in 2010. Volgens de laatste prognoses van de Wereldbank zullen er in 2015 nog 970 miljoen mensen op de wereld in extreme armoede leven (UN, 2013). De daling van het aantal armen komt voor een groot deel op conto van de opkomende economieën China en India. Een belangrijke kanttekening is dat de ongelijkheid binnen deze landen wel is toegenomen (zie Figuur 1). Ook zijn de afspraken rond Millenniumdoel 7 grotendeels behaald; de toegang tot veilig drinkwater is wereldwijd verbeterd net als de woonomstandigheden in sloppenwijken. Daarnaast is er grote vooruitgang geboekt op millenniumdoel 6; het aantal hiv-infecties en sterfgevallen door tuberculose en malaria is sterk gedaald. Zo overleden er een kwart minder mensen als gevolg van malaria en er stierven zelfs 40% minder mensen door tuberculose en HIV/Aids.

De andere doelen worden waarschijnlijk niet volledig behaald. Hoewel er wereldwijd steeds meer kinderen naar school (in 2011 90%) gaan, is de prognose dat doel 2 (alle jongens en meisjes naar school) niet gehaald wordt. Ook is er sprake van grote regionale verschillen; meer dan de helft van de kinderen die niet naar school gaat woont in Sub-Sahara Afrika. Verder laat de kwaliteit van onderwijs nog vaak te wensen over. Ook is er nog sprake van een grote ongelijkheid tussen mannen en vrouwen (doel 3). Zo gaan er minder meisjes dan jongens naar school, hebben er minder vrouwen formeel werk en kunnen veel vrouwen nog niet meebeslissen in zaken die hun leven beïnvloeden. Een ander aandachtspunt is de tegenvallende daling van de moedersterfte (doel 5); al is moedersterfte in ontwikkelingslanden met 45,5% gedaald, het ziet er niet naar uit dat dit doel (het terugdringen van moedersterfte met 75%) behaald wordt. Dat geldt ook voor het verbeteren van de toegang tot sanitaire voorzieningen en reductie van CO₂-uitstoot wereldwijd (onderdelen van doel 7). Tot slot besteden rijke landen aanzienlijk minder dan de afgesproken 0,7 procent van hun BNP aan ontwikkelingssamenwerking (Millenniumdoel 8) (Hoeks, 2013).

The MDG target has been met, but 1.2 billion people still live in extreme poverty

Proportion of people living on less than \$1.25 a day, 1990, 2005 and 2010 (Percentage)

Note: No sufficient country data are available to calculate the aggregate values for Oceania.

Figuur 2 Voortgang in het behalen van Millenniumdoel 1 (UN, 2013a).

De wereld verandert

Sinds de vaststelling van de Millenniumdoelen is er veel in de wereld veranderd en daarmee verandert ook de armoedeproblematiek. Landen zoals Brazilië, China en India hebben een enorme economische ontwikkeling doorgemaakt en ook in veel Afrikaanse landen groeit de economie hard. Tegelijkertijd kampen veel Europese landen en de Verenigde Staten met een economische crisis. Dat leidt onder andere tot vermindering van het hulpbudget van deze traditionele donorlanden. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, Ban Ki-moon stelt dat er een grote noodzaak is om de inkrimping van het budget voor officiële ontwikkelingshulp (ODA) tegen te gaan en dat de grotere focus op handel niet ten koste moet gaan van armoedebestrijding (United Nations General Assembly 2013). Tegelijkertijd betreden nieuwe donoren het toneel, zoals de BRICS-landen¹. De hulp die zij bieden (vaak in de vorm van aanleggen van infrastructuur) wijkt af van die van de traditionele donoren en is vaak gekoppeld aan een economische agenda waar bij de toegang tot land en grondstoffen belangrijk is. Door globaliseringprocessen raken verschillende delen in de wereld meer met elkaar verbonden; mobiele telefoontjes bevatten grondstoffen van over de hele wereld en T-shirts voor Westerse consumenten worden in Bangladesh gefabriceerd. Vaak onder slechte arbeidsomstandigheden.

Bevolkingsgroei en toenemende welvaart leggen een steeds grotere druk op de natuurlijke hulpbronnen; voor de productie van voedselgewassen is bijvoorbeeld veel water nodig en de opkomende middenklasse kunnen zich meer luxe permitteren zoals de aanschaf van een auto. Kortom de wereld raakt steeds meer met elkaar vervlochten en grensoverschrijdende vraagstukken zoals financiële instabiliteit en klimaatsverandering worden steeds belangrijker. Het wordt steeds meer erkend dat het om mondiale problemen gaat die mensen 'hier' en 'daar' raken. Om die problemen het hoofd te bieden en armoede tegen te gaan zijn niet alleen de inspanningen van overheden belangrijk, maar ook die van andere partijen zoals bedrijven, maatschappelijke organisaties en burgers. Al de nieuwe ontwikkelingen maken internationale samenwerking veel complexer dan bijna 15 jaar geleden. Twee jaar voor de eindstreep is het dan ook tijd om de Millenniumdoelen opnieuw onder de loep te nemen en nieuwe plannen te maken.

¹ BRICS staat voor de opkomende economieën Brazilië, Rusland, India, China en Zuid-Afrika.

De nieuwe ontwikkelingsagenda na 2015

Op verschillende niveaus is inmiddels hard gewerkt aan het formuleren van nieuwe doelen. Een speciaal panel, dat in 2012 werd samengesteld door de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties Ban Ki-moon, presenteerde op 30 mei 2013 een rapport met aanbevelingen voor de ontwikkelingsagenda na 2015; de zogenaamde post-2015 agenda. Dit *High Level Panel* neemt de Millenniumdoelen als startpunt, maar legt de lat hoger door extreme armoede in één generatie te willen uitbannen (*getting to zero* in 2030). Richtten de Millenniumdoelen zich nog duidelijk op sociale aspecten, in de nieuwe agenda worden de ecologische en economische aspecten van duurzame ontwikkeling veel meer benadrukt. Daarnaast is in het rapport veel aandacht voor bestuurlijke vraagstukken, veiligheid en het smeden van wereldwijde partnerschappen om armoedevraagstukken aan te pakken. Tot slot ligt er veel nadruk op de begrenzing van de natuurlijke hulpbronnen van de planeet (*planetary boundaries*) (UN 2013b).

Het *High Level Panel* van de Verenigde Naties stelt de volgende nieuwe doelen voor:

1. Beëindig extreme armoede;
2. Zorg voor *empowerment* van meisjes en vrouwen en bereik gendergelijkheid;
3. Bied kwalitatief onderwijs en stimuleer leven lang leren;
4. Zorg voor de mogelijkheid een gezond leven te leiden;
5. Waarborg voedselzekerheid en goede voeding;
6. Bereik universele toegang tot water en sanitaire voorzieningen;
7. Verzeker duurzame energie;
8. Creëer banen, duurzaam levensonderhoud en eerlijke groei;
9. Beheer natuurlijke hulpbronnen op duurzame wijze;
10. Waarborg goed bestuur en effectieve instellingen;
11. Waarborg stabiele en vreedzame samenlevingen;
12. Creëer een mondiale stimulerende omgeving en katalyseer lange termijn financiering.

ABOVE ALL, THERE IS ONE TREND – CLIMATE CHANGE – WHICH WILL DETERMINE WHETHER OR NOT WE CAN DELIVER ON OUR AMBITIONS.

VN HIGH LEVEL PANEL REPORT, 2013

Anders dan bij de vaststelling van de Millenniumdoelen, was er bij het vaststellen van de inhoud van het rapport van het High Level Panel van de Verenigde Naties veel aandacht voor geluiden vanuit het maatschappelijk middenveld en van burgers. Naast overheden en kennisinstellingen werden bedrijven, maatschappelijke organisaties en burgers uitgenodigd om mee te denken over de nieuwe agenda voor internationale samenwerking. In totaal werden er meer dan 5.000 maatschappelijke organisaties en 250 bedrijven uit 120 landen betrokken bij het opstellen van voorstellen voor de agenda (UN, 2013b). Via websites, sociale media en mobiele telefonie hebben meer dan één miljoen mensen input geleverd (UN General Assembly, 2013).

Op basis van de aanbevelingen van het High Level Panel en de bevindingen van andere internationale rapporten zoals het adviesrapport van het Sustainable Development Solutions Network (SDSN, 2013) heeft de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties zijn rapport 'A life of dignity for all' gepresenteerd (UN General Assembly, 2013). Hierin rapporteert hij over de jaarlijkse voortgang van de Millenniumdoelen en doet hij aanbevelingen voor de post-2015 ontwikkelingsagenda. Tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (25 september 2013) wordt stil gestaan bij de voortgang van de Millenniumdoelen en worden er beslissingen genomen over een nieuwe ontwikkelingsagenda.

Nederland & de nieuwe ontwikkelingsagenda

De Nederlandse overheid richt zich vooral op de thema's die ook in het ontwikkelingsamenwerkingsbeleid centraal staan; water, veiligheid en rechtsorde, voedselzekerheid, gendergelijkheid, gezondheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten. Verder is er aandacht voor klimaat en milieu en sociale bescherming. Daarnaast zal Nederland blijven bijdragen aan (mondiale) armoedebestrijding. Bij de uitvoering van de nieuwe afspraken ziet de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking een belangrijke rol weggelegd voor samenwerking met het bedrijfsleven.

Ook is in Nederland door een breed scala van partijen meegedacht over de nieuwe ontwikkelingsagenda. Maatschappelijke organisaties, bedrijven en kennisinstellingen hebben het *High-Level Panel* gevoed met bijdragen. Verder heeft NCDO consultaties ondersteund die gericht waren op jongeren (samen met de Nederlandse Jeugdraad), particuliere initiatieven (onder de vlag van MyWorld) en de Afrikaanse diaspora. Via het OneWorld blog 'The Future we want' is door wetenschappers, vertegenwoordigers van overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en betrokken burgers ook volop mee gediscussieerd over de nieuwe agenda. In de discussies was opvallend veel aandacht voor de rol die westerse landen zouden kunnen spelen, vooral op het gebied van eerlijke handel. Ook vonden de meeste deelnemers het belangrijk dat de inspanning om tot nieuwe afspraken te komen niet alleen van overheden of internationale organisaties komen, maar ook van bedrijven, maatschappelijke organisaties en burgers. Tenslotte stelden de deelnemers aan de discussies dat het belangrijk is dat er duidelijkheid komt over de voortgang van de nieuwe doelen en werd er aandacht gevraagd voor de Millenniumdoelen die nog niet zijn behaald (Van Ewijk, 2013).

HOOFDSTUK 2

NEDERLANDERS OVER DE NIEUWE INTERNATIONALE AGENDA VOOR ARMOEDEBESTRIJDING

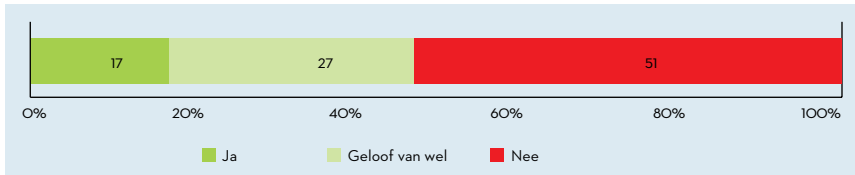
NCDO onderzocht hoe Nederlanders aankijken tegen een nieuwe agenda voor armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling. Zijn Nederlanders bekend met internationale afspraken op dit terrein en weten ze wat deze afspraken inhouden? Vinden zij het maken van internationale afspraken een goede manier om armoede in de wereld tegen te gaan? In de voorstellen voor de post-2015 agenda, het vervolg op de Millenniumdoelen, is meer aandacht voor de rol van onder andere het milieu en duurzame energie. Waarop moet volgens Nederlanders de focus liggen bij armoedebestrijding? En hoe kunnen Nederlanders zelf bijdragen aan het verminderen van armoede wereldwijd? Deze vragen, en meer, worden in dit hoofdstuk beantwoord.

Zijn Nederlanders bekend met huidige internationale afspraken voor armoedebestrijding?

In 2001 werden acht doelstellingen geformuleerd op het gebied van armoedebestrijding, de zogenaamde Millenniumdoelen. De afspraak om deze zogenaamde Millenniumdoelen in 2015 te halen werd door 189 wereldleiders ondertekend. Voorbeelden van deze doelstellingen zijn het halveren van armoede en honger in de wereld, er voor zorgen dat alle kinderen naar school moeten kunnen gaan, toegang tot schoon drinkwater en het tegengaan van moeder- en kindsterfte.

In hoeverre zijn Nederlanders bekend met huidige internationale afspraken om armoede tegen te gaan; de Millenniumdoelen? Slechts 17 procent van de Nederlanders heeft wel eens gehoord van de Millenniumdoelen. Iets meer dan de helft van de Nederlanders (51%, zie Figuur 3) heeft nooit gehoord van deze

doelen. Daarnaast denkt ongeveer een kwart van de Nederlanders wel eens van de Millenniumdoelen gehoord te hebben (27%, zie Figuur 3).

Figuur 3 Heeft u wel eens van de Millenniumdoelen gehoord?

Weten Nederlanders die de Millenniumdoelen kennen of er wel eens van gehoord hebben ook waar de afspraken over gaan? Slechts 14 procent van de Nederlanders kan spontaan één concreet doel noemen². Het ‘verminderen van armoede’ (20%) werd het meest genoemd. Ook het bestrijden van kindersterfte en ‘alle kinderen naar school’ worden relatief vaak genoemd (beide 9%). Het achtste doel, waaronder bijvoorbeeld eerlijke handel, minder schulden en betaalbare medicijnen vallen, werd amper genoemd. Hetzelfde geldt voor het verbeteren van de gezondheid van moeders. Niemand kon alle acht doelen noemen. We kunnen stellen dat Nederlanders niet erg bekend zijn met de Millenniumdoelen. Bovendien weet slechts vier procent van de Nederlanders dat de Millenniumdoelen in 2015 ophouden te bestaan.

Box 1. Vergelijking over de jaren heen

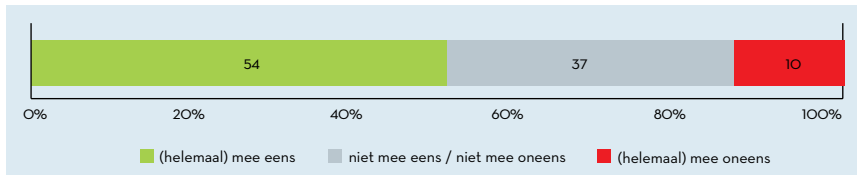
Tussen 2007 en 2013 is een duidelijke lijn te zien in de bekendheid van de Millenniumdoelen onder Nederlanders. Vanaf 2007 tot 2009 nam de bekendheid van de Millenniumdoelen toe. Tussen 2009 en 2011 stabiliseerde de bekendheid en de laatste jaren is de bekendheid van de doelen afgenomen (zie tabel 1).

Tabel 1. Heeft u wel eens van de Millenniumdoelen gehoord?³

	2007	2009	2011	2013
Ja	12%	23%	22%	17%
Geloof van wel	18%	24%	24%	27%
Nee	62%	45%	45%	51%
Weet niet/ geen mening	9%	8%	9%	5%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Internationale afspraken goede manier om armoede tegen te gaan

Hoewel Nederlanders niet goed bekend met internationale afspraken vindt de meerderheid van de Nederlanders (72%) het wel een goed idee dat er na het ‘aflopen’ van de Millenniumdoelen in 2015 nieuwe internationale afspraken moeten worden gemaakt over het tegengaan van armoede in de wereld. Daarnaast meent ruim de helft van de Nederlanders dat het maken van internationale afspraken een goede manier is om armoede te bestrijden (54%, zie Figuur 4). Nederlanders staan dus positief tegenover het opstellen van een (nieuwe) internationale agenda voor duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding.

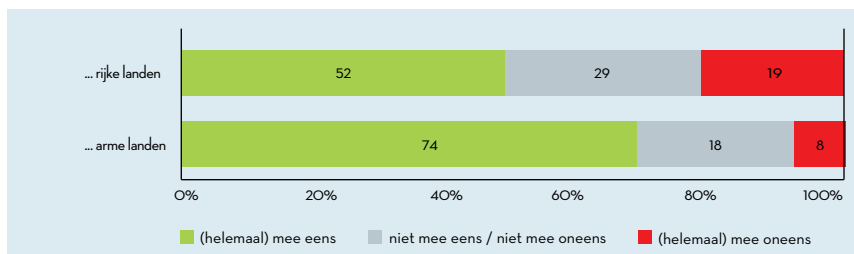
Figuur 4 Internationale afspraken, zoals de millenniumdoelen, zijn een goede manier om armoede in de wereld tegen te gaan.

Veranderingen hier of daar?

Eén van de veranderingen in de nieuwe internationale agenda voor armoedebestrijding (de Post-2015 agenda) is een grotere focus op de gedeelde verantwoordelijkheid in de wereld als het gaat om het tegengaan van armoede. De vraag is niet meer wat er alleen in *arme* landen moet gebeuren, maar ook wat de rijkere landen kunnen doen om bij te dragen aan duurzame armoedebestrijding. Meer Nederlanders (74%) vinden dat om armoede aan te pakken er iets moet veranderen in de arme landen dan het aantal Nederlanders (52%) dat vindt dat er iets in de rijke landen moet veranderen. Echter, ruim 40 procent van de Nederlanders is het met beide stellingen (helemaal) eens. Zij vinden dus dat zowel in rijkere als in armere landen dingen moeten veranderen om armoede in de wereld tegen te gaan. Ofwel, bijna de helft van de Nederlanders is zich bewust van de noodzaak voor een internationale aanpak, dus hier en daar, van armoede in de wereld.

² Inclusief degenen die in de vragenlijst een doel of onderwerp invulden wat niets met de Millenniumdoelen te maken heeft.

³ Gegevens van 2007, 2009 en 2011 zijn eerder gepubliceerd in de Barometer Internationale Samenwerking (Hento, 2011).

Figuur 5 Om armoede in de wereld tegen te gaan moeten er vooral dingen veranderen in (%)

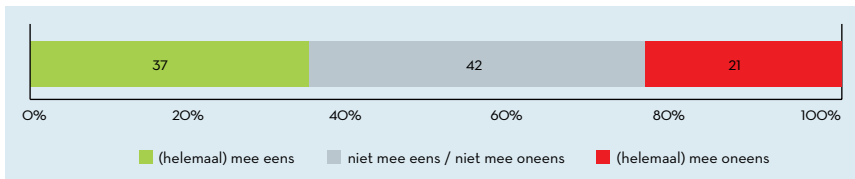
Wat is de belangrijkste reden dat er arme mensen zijn in de wereld?

De meest genoemde reden dat er arme mensen in de wereld zijn richt zich volgens Nederlanders op het bestuur, meer specifiek: corrupte leiders, slecht bestuur en overheden in de ontwikkelingslanden. Andere veelgenoemde redenen zijn een tekort aan scholing en oorlog en machtsmisbruik in arme landen. Het is opvallend dat het handelen van rijke landen, zoals oneerlijke handel en uitbuiting, een ‘egoïstische’ instelling van de rijkere landen en ongelijke toegang tot water en grondstoffen, veel minder vaak als reden wordt genoemd dat er arme mensen zijn in de wereld. Dit terwijl eerder 50 procent van de Nederlanders zegt dat er om de armoede wereldwijd te bestrijden in de rijke landen ook dingen moeten veranderen.

Nieuwe afspraken, nieuwe thema’s.

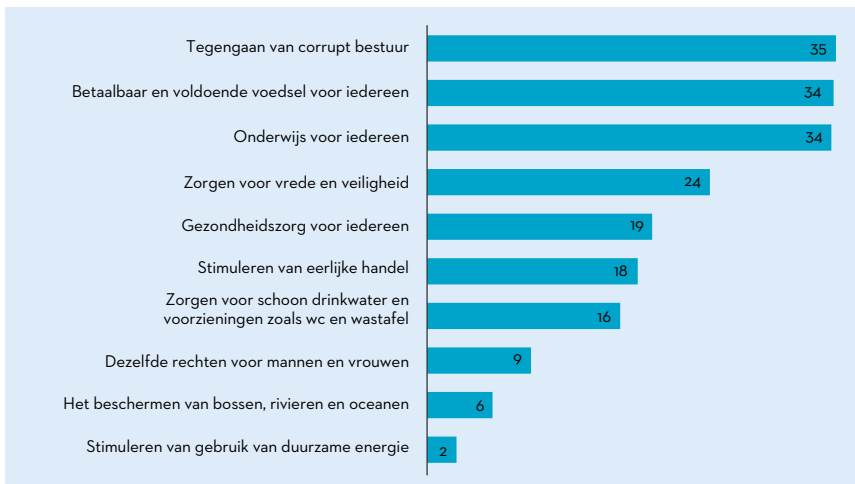
Met het opstellen van nieuwe internationale afspraken voor armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling, de zogenaamde post-2015 agenda, willen wereldleiders ook na 2015 armoede in de wereld tegen gaan. In de voorgestelde nieuwe afspraken is meer aandacht voor de rol van het milieu en duurzame energie, zo blijkt onder andere uit het rapport van het High Level Panel van de Verenigde Naties over de post-2015 ontwikkelingsagenda (UN, 2013b). Er is onder andere (meer) aandacht voor de toegang tot (groene) energie en voor het beheer van natuurlijke hulpbronnen. Daarnaast krijgen ook thema’s als bestuur, vrede en veiligheid en arbeid meer aandacht.

Een minderheid van de Nederlanders (37%) vindt het een goed idee om meer aandacht te besteden aan de rol van het milieu en duurzame ontwikkeling bij armoedebestrijding. Opvallend is dat veel Nederlanders (42%) het eens noch oneens zijn met deze verschuiving in aandacht. Mogelijk weten zij niet hoe aandacht voor de rol van het milieu en duurzame energie kan bijdragen aan mondiale armoedebestrijding.

Figuur 6 Ik vind het een goed idee om meer aandacht te besteden aan de rol van het milieu en duurzame energie bij het tegengaan van armoede in de wereld.

Op welke thema's moet volgens Nederlanders worden ingezet om armoede wereldwijd tegen te gaan? We vroegen hen de twee beste 'manieren' te kiezen uit een aantal mogelijkheden (zie Figuur 7). Ruim een derde van de Nederlanders noemt het 'tegengaan van corrupt bestuur' (35%), voedselzekerheid en 'onderwijs voor iedereen' (beide 34%). Maatregelen rondom klimaat en duurzame energie worden erg weinig genoemd: slechts twee procent noemt het stimuleren van het gebruik van duurzame energie als beste maatregel en zes procent het beschermen van bossen, rivieren en oceanen.

Figuur 7 Top tien beste manier om armoede tegen te gaan (% genoemd, twee antwoorden mogelijk)

Analoog aan de 'beste' maatregelen tegen armoede gaven Nederlanders aan welke manieren zij het minst zien zitten om armoede te bestrijden in de wereld. Een ruime meerderheid ziet geen heil in het verbeteren van de toegang tot internet en telefonie (60%) of in het stimuleren van de mogelijkheid om overal

te mogen werken (mogelijkheden arbeidsmigratie, 57%, niet in figuur). Ook nog in de top vijf van slechtste maatregelen staan het tegengaan van klimaatverandering (24%), het stimuleren van het gebruik van duurzame energie (23%) en het beschermen van bossen, rivieren en oceanen (9%).

Hoe dragen Nederlanders zelf bij aan armoedebestrijding?

Nederlanders kunnen op verschillende manieren bijdragen aan armoedebestrijding. Edith van Ewijk, senior onderzoeker bij NCDO, zei eerder “de Post-2015 agenda biedt bij uitstek een kans om mensen haakjes aan te reiken om zelf ook bij te dragen” (De Wolff, 2013). Thema’s als milieu en duurzame energie geven ook mensen in Nederland een handelingsperspectief als het gaat om armoedebestrijding.

We hebben een aantal gedragingen, variërend van minder auto rijden tot ‘fair trade’ boodschappen doen, voorgelegd en gevraagd in hoeverre deze gedragingen bijdragen aan het tegengaan van armoede in de wereld. Ruim 60 procent is van mening dat mensen in Nederland (veel) kunnen bijdragen aan armoedebestrijding door te kiezen voor fair trade producten (zie Figuur 8). Ook ziet een relatief groot deel van de Nederlanders hoe zuinig omgaan met energie en water (49%) en geen eten weggooien dat nog goed is (43%) kan bijdragen aan wereldwijde armoedebestrijding. Een ruime meerderheid van de Nederlanders (56%) meent dat het doen van vrijwilligerswerk op het gebied van ontwikkelingshulp door Nederlanders veel bij kan dragen aan het tegengaan van armoede. Minder auto rijden en minder vlees eten ziet een relatief klein deel van de Nederlandse bevolking als gedragingen waarmee Nederlanders een bijdrage kunnen leveren aan armoedebestrijding (respectievelijk 22% en 23%).

Figuur 8 In hoeverre kunnen gedragingen van mensen in Nederland bijdragen aan het tegengaan van armoede in de wereld? (% draagt (heel) veel bij)

Wat dragen Nederlanders zelf bij aan de bestrijding van armoede in de wereld?

Twee op de drie Nederlanders zegt persoonlijk bij te dragen aan het tegengaan van armoede in de wereld. Zij doen dit veelal door te doneren aan goede doelen, zowel door structurele donaties als incidenteel geven aan collectes. Daarnaast dragen zij bij door het kopen van fair trade producten en het recyclen van kleding en spullen. Het ‘doen van vrijwilligerswerk op het gebied van ontwikkelingshulp’, werd eerder vaak gekozen als een manier waarop Nederlanders bij kunnen dragen aan armoedebestrijding. Het wordt echter maar een enkele keer spontaan genoemd als iets wat Nederlanders daadwerkelijk doen. Ten slotte noemen Nederlanders ook, zij het allemaal in mindere mate, ‘belasting betalen’, ‘bewust of zuinig leven’, ‘verspilling tegengaan’ en ‘geld uitgeven in een ontwikkelingsland’ als manier waarop zij zelf bijdragen aan armoedebestrijding.

LITERATUUR

- De Wolff, K. (2013, 17 juli). De Post-2015 Ontwikkelingsagenda: 'Hoe gaat Nederland zich hier voor hard maken', Vice Versa. Ontleend aan <http://www.viceversaonline.nl/2013/07/de-post-2015-ontwikkelingsagenda-en-nu-doorpakken/>.
- Hento, I. (2011). *Barometer Internationale Samenwerking*. Amsterdam: NCDO.
- Hoeks, C. (2013). Millenniumdoelen. Ontleend aan <http://www.ncdo.nl/themas/millenniumdoelen>.
- Ministerie van Buitenlandse Zaken (2013). *De Nederlandse visie op de post-2015 ontwikkelingsagenda*. Den Haag: Ministerie van Buitenlandse Zaken.
- SCP/ CBS (2012). *Armoedesignalement 2012*. Den Haag, december 2012. Ontleend aan <http://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/21B02627-A155-4E33-A660-C12FBA856211/0/2012armoedesignalement.pdf>.
- SDSN (2013). An Action Agenda for Sustainable Development. Report for the UN Secretary-General. Ontleend via <http://unsdsn.org/files/2013/06/130613-SDSN-An-Action-Agenda-for-Sustainable-Development-FINAL.pdf>
- Spitz, G. (2012). *Armoedebestrijding in de 21ste Eeuw: de Post-2015 Agenda Globaliseringsreeks (Vol. 5)*. Amsterdam: NCDO.
- UN (2013a). *The Millennium Development Goals Report 2013*. New York: United Nations.
- UN (2013b). *A new global Partnership: eradicate poverty and transform economies through sustainable development. The Report of the High-Level Panel of Eminent Persons on the Post-2015 Development Agenda*. New York: United Nations.
- UN General Assembly (2013). *A life of dignity for all: accelerating progress towards the Millennium Development Goals and advancing the United Nations development agenda beyond 2015. Report of the secretary-General*. New York: United Nations.
- Van Ewijk, E. (2013) Steun voor een nieuwe agenda, Ontleend aan <http://www.ncdo.nl/artikel/steun-voor-een-nieuwe-agenda>.

VERANTWOORDING

In opdracht van NCDO heeft TNS NIPO in de tweede week van augustus 2013 onderzoek verricht onder een representatieve steekproef van Nederlanders. In totaal deden 1.008 Nederlanders hier aan mee. Er waren 1.480 Nederlanders uit het panel (TNS NIPO Consumerbase) uitgenodigd om deel te nemen aan de internetenquête. De netto respons van dit onderzoek is dus 73%. Deze respondenten vormen – na weging op geslacht, leeftijd, opleiding, gezinsgrootte en (woon)regio – een representatieve steekproef van de Nederlandse samenleving.

Deze onderzoekspublicatie is een uitgave van NCDO, september 2013.